

פרשת תצוה – חמישי

(ט) וּלְקַחְתָּ אֶת הָאֵיל הַשָּׁנִי וּסְמוֹךְ אֶהְרֹן וּבָנָיו אֶת־יְדֵיהֶם עַל־רֹאשׁ הָאֵיל:

ט ותסב, ית דכרא תנינא; ויסמוך אהרון ובנוהי ית ידיהו, על ריש דכרא.

(כ) וּשְׁחַטְתָּ אֶת־הָאֵיל וּלְקַחְתָּ מִדָּמּוֹ וַנִּתְּתָה עַל־תְּנוּיָה אֲזֶן אֶהְרֹן וְעַל־תְּנוּיָה אֲזֶן בָּנָיו הַיְמָנִית וְעַל־בֶּהֱן יָדָם הַיְמָנִית וְעַל־בֶּהֱן רִגְלָם הַיְמָנִית וְזָרַקְתָּ אֶת־הַדָּם עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:

כ ותסב, ית דכרא, ותסב מדמיה ותמין על רום אדנא דאהרון ועל רום אדנא דבנוהי דימינא, ועל אליון ידהון דימינא, ועל אליון רגלהון דימינא; ותזרוק ית דמא על מדבחא, סחור סחור.

ט"א תנוף: הוא הסחוס גדר האמצעי שבתוף האוזן שקורין טנרו"ס: בֶּהֱן יָדָם: הגודל ובפרק האמצעי:

(כא) וּלְקַחְתָּ מִן־הַדָּם אֶשֶׁר עַל־הַמִּזְבֵּחַ וּמִשְׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְהִזִּיתָ עַל־אֶהְרֹן וְעַל־בָּנָיו וְעַל־בָּנָיו וְעַל־בָּנָיו בָּנָיו אֹתוֹ וְקִדַּשׁ הוּא וּבָנָיו וּבָנָיו וּבָנָיו בָּנָיו אֹתוֹ:

כא ותסב מן דמא דעל מדבחא, וממשחא דרבוותא, ותדי על אהרון ועל לבושוהי, ועל בנוהי ועל לבושי בנוהי עמיה; ותקדש הוא ולבושוהי, ובנוהי ולבושי בנוהי עמיה.

(כב) וּלְקַחְתָּ מִן־הָאֵיל הַחֹלֵב וְהָאֵלִיָּה וְאֶת־הַחֹלֵב | הַמִּכְסֶּה אֶת־הַקָּרֵב וְאֶת יִתְרַת הַכֹּהֵן וְאֶת | שְׁתֵּי הַכִּלִּית וְאֶת־הַחֹלֵב אֶשֶׁר עָלֶיהֶן וְאֶת שֹׁק הַיָּמִין כִּי אֵיל מִלֵּאִים הוּא:

כב ותסב מן דכרא תרבא ואליתא וית תרבא דחפי ית גוא, וית חצר כבדא וית תרתין כולין וית תרבא דעליהון, וית, שקא דימינא: ארי דכר קרבניא, הוא.

ט"א החלב: זה חלב הדקים או הקבה: והאליה: מן הכליות ולמטה כמו שפורש בויקרא שנאמר לעמת העצה יסירנה מקום שהכליות יוצצות ובאמורי הפר לא נאמר אליה שאין אליה קרבה אלא בכבש וכבשה ואיל אבל שור ועז אין טעונים אליה: ואת שוק הימין: לא מציינו הקטרה בשוק הימין עם האמורים אלא זו בלבד: כי איל מלואים הוא: שלמים לשון שלמות שהשלם בכל. מגיד הכתוב שהמלואים שלמים שמשמים שלום למזבח ולעובד העבודה ולבעלים (ס"א שלום עם המזבח והעובד והבעלים) לכך אני מצריכו חזרה להיות לו לעובד העבודה למנה וזה משה שמשש במלואים והשאר אכלו אהרן ובניו שהם בעלים כמפורש בענין:

(כג) וּכְפַר לָחֶם אֶחָת וְחֹלֶת לָחֶם שֶׁמֶן אֶחָת וְרִקִּיק אֶחָד מִסֵּל הַמִּצּוֹת אֲשֶׁר לִפְנֵי יְהוָה:

כג ופתא דלחים חדא, וגריצתא דלחים משח חדא ואספוג חד: מסלא, דפטיריא דקדם יי.

ט"א וכפר לחם: מן החלות: וחלת לחם שמן: ממין הרבוכה: ורקיך: מן הרקיין אחד מעשר שבכל מין ומין. ולא מציינו תרומת לחם הבא עם זבח נקטרת אלא זו בלבד שתרומת לחמי תודה ואיל נזיר נתונה לכהנים עם חזה ושוק ומזה לא היה למשה למנה אלא חזה בלבד:

(כד) וּשְׁמַתָּ הַכֹּל עַל פְּפִי אֶהְרֹן וְעַל פְּפִי בָנָיו וְהִנַּפְתָּ אֹתָם תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה:

כד ותשוי כולא על ידי אהרון, ועל ידי בנוהי; ותרם יתהון ארמא, קדם יי.

ט"א על פפי אהרן וגו' והנפת: שניהם עסוקין בתנופה הבעלים והכהן הא כיצד כהן מניח ידו תחת יד הבעלים ומניף וכזה היו אהרן ובניו בעלים ומשה כהן: תנופה: מוליך ומביא למי שארבע רוחות העולם שלו ותנופה מעכבת ומבטלת פורעניות ורוחות רעות. תרומה מעלה ומוריד למי שהשמים והארץ שלו ומעכבת טללים רעים:

(כה) וּלְקַחְתָּ אֹתָם מִיָּדָם וְהִקְטַרְתָּ הַמִּזְבֵּחַ עַל־הָעֹלָה לְרִיחַ נִיחֹחַ לִפְנֵי יְהוָה אֲשֶׁה הוּא לִיהוָה:

כה ותסב יתהון מידהון, ותסיק למדבחא על עלתא; לאתקבלא ברעוא קדם יי, קרבנא הוא קדם יי.

ט"א על העולה: על האיל הראשון שהעלית עולה: לריח ניחוח: לנחת רוח למי שאמר ונעשה רצונו: אשה: לאש נתן: לה: לשמו של מקום:

(כו) וּלְקַחְתָּ אֶת־הַחֹזֶה מֵאֵיל הַמִּלֵּאִים אֲשֶׁר לְאֶהְרֹן וְהִנַּפְתָּ אֹתוֹ תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה וְהָיָה לָךְ לְמִנְחָה:

כו ותסב ית חדיא, מדכר קרבניא דלאהרון, ותרם יתיה ארמא, קדם יי; ויהי לך, לחלק.

ט"א תנופה: לשון הולכה והבאה. וינטלי"ר בלע"ז (שויינגען):

(כז) וְקִדַּשְׁתָּ אֶת | חֹזֶה הַתְּנוּפָה וְאֶת שֹׁק הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר הוֹנֵף וְאֲשֶׁר הוֹרֵם מֵאֵיל הַמִּלֵּאִים מֵאֲשֶׁר לְאֶהְרֹן וּמֵאֲשֶׁר לְבָנָיו:

כז ותקדיש ית חדיא דארמוותא, וית שקא דאפרשותא, דאתרם, ודאתפרש: מדכר, קרבניא מדלאהרון, ומדלכנוהי.

ט"א וקדשת את חזה התנופה ואת שוק התרומה וגו': קדשם לדורות להיות נזהגת תרומתם והנפתם בחזה ושוק של שלמים אבל לא להקטרה אלא והיה לאהרן ולבניו לאכול: הורם: לשון מעלה ומוריד:

(כח) וְהָיָה לְאֶהְרֹן וּלְבָנָיו לֶחֶק עוֹלָם מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי תְרוּמָה הוּא וְתְרוּמָה יְהִיָּה מֵאֵת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִזִּבְחֵי שְׁלָמֵיהֶם תְּרוּמָתָם לִיהוָה:

כח ויהי לכהן ולבנוהי לקים עלם, מן בני ישראל, ארי אפרשותא, הוא; ואפרשותא יהי מן בני ישראל, מנכסת קדישהון אפרשותהון, קדם יי.

ט"א לחק עולם מאת בני ישראל: שהשלמים לבעלים ואת החזה ואת השוק יתנו לכהן: כי תרומה הוא: החזה ושוק הזה:

(כט) וּבְנֵי קִדְּשׁ אֲשֶׁר לְאֶהְרֹן יִהְיוּ לְבָנָיו אַחֲרָיו לְמִשְׁחָה בָּהֶם וּלְמִלֵּאֵבָם אֶת־יָדָם:

כט ולבושי קדשא דלאהרון, יהון לבנוהי בתרוהי, לרבא בהון, ולקרבא בהון ית קרבנהון.

ט"א לבניו אחרי: למי שבא בגדלה אחרי: למשחה: להתגדל בהם שיש משחה שהיא לשון שרה כמו לך נתתם למשחה. אל תגעו במשיחי: ולמלא כם את ידם: ע"י הבגדים הוא מתלבש בכהונה גדולה:

(ל) שִׁבְעַת יָמִים יִלְבָּשׁם הַכֹּהֵן תַּחֲתָיו מִבְּנָיו אֲשֶׁר יָבֹא אֵל־אֹהֶל מוֹעֵד לְשֵׁרֵת בַּקֹּדֶשׁ:

ל שבועא יומין, ילפשונן תחתוהי מבנוהי: דייעול למשפן זמנא, לשמשא בקדשא.

ט"א שבעת ימים: רצופין: ילבשם הכהן: אשר יקום מבניו תחתיו לכהונה גדולה כשימנהו להיות כהן גדול: אשר יבא אל אהל מועד: אותו כהן המוכן להכנס לפני ולפנים ביום הכפורים וזהו כהן גדול שאין עבודת יום הכפורים כשרה אלא בו: תחתיו מבניו: מלמד שאם יש לו לכהן גדול בן ממלא את מקומו ימנהו כהן גדול תחתיו: הכהן תחתיו מבניו: מכאן ראיה כל לשון כהן ל' פועל עובד ממש לפיכך נגון תביר נמשך לפניו:

(לא) וְאֵת אֵיל הַמִּלֵּאִים תִּקַּח וּבִשְׁלַת אֶת־בָּשָׂרוֹ בְּמָקוֹם קָדֹשׁ:

לא וית דכר קרבניא, תסב; ותבשיל ית בסריה, באתר קדיש.

ט"א במקום קדש: בחצר אהל מועד שהשלמים הללו קדשי קדשים היו:

(לב) וְאָכַל אֶהְרֹן וּבָנָיו אֶת־בָּשָׂר הָאֵיל וְאֶת־הַלֶּחֶם אֲשֶׁר בַּסֵּל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:

לב ויכיל אהרון ובנוהי ית בסר דכרא, וית לחמא דבסלא, בתרע, משפן זמנא.

ט"א פתח אהל מועד: כל החצר קרוי כן:

(לג) וְאָכְלוּ אֹתָם אֲשֶׁר כֹּפֵר בָּהֶם לְמִלֵּא אֶת־יָדָם לְקַדֵּשׁ אֹתָם וְזֶר לֹא־יֵאָכַל כִּי־קִדְּשׁ הֵם:

לג ויכילון יתהון דאתכפר בהון, לקרבא ית קרבנהון לקדשא יתהון; וחילוני לא ייכול, ארי קדשא אנון.

ט"א ואכלו אתם: אהרן ובניו. לפי שהם בעליהם: אשר כפר בהם: להם כל זרות ותיעוב: למלא את ידם: באיל ולחם הללו: לקדש אתם: שעל ידי המלואים הללו נתמלאו ידיהם ונתקדשו לכהונה: כי קדש הם: קדשי קדשים ומכאן למדנו אזהרה לזר האוכל קדשי קדשים שנתן המקרא טעם לדבר משום דקדש הם:

(לד) וְאִם־יֹוֹתֵר מִבָּשָׂר הַמִּלֵּאִים וּמִן־הַלֶּחֶם עֲרַב הַבֶּקָר וְשִׂרְפַת אֶת־הַנוֹתֵר בָּאֵשׁ לֹא יֵאָכַל כִּי־קִדְּשׁ הוּא:

לד ואם ישתאר מבסר קרבניא, ומן לחמא עד צפרא: ותוקיד ית דאשתאר בנורא, לא יתאכיל ארי קדשא הוא.

(לה) וְעִשִׂיתָ לְאֶהְרֹן וּלְבָנָיו כְּכֹהֵן כָּכָל אֲשֶׁר־צִוִּיתִי אֹתָכֶה שִׁבְעַת יָמִים תִּמְלֹא יָדָם:

לה ותעביר לאהרון ולבנוהי, כדין, ככל דפקידתי, יתך; שבועא יומין, תקריב קרבנהון.

ט"א ועשית לאהרן ולבניו ככה: שנה הכתוב וכפל לעכב שאם חסר דכר אחד מכל האמור בענין לא נתמלאו ידיהם להיות כהנים ועבודתם פסולה: אתכה: כמו אותך: שבעת ימים תמלא וגו': בענין הזה ובקרבנות הללו בכל יום:

(לו) וּפֶר הַטָּאֹת תַּעֲשֶׂה לַיּוֹם עַל־הַכֹּפָרִים וְהַטָּאֹת עַל־הַמִּזְבֵּחַ בַּכֹּפֶרֶךְ עָלָיו וּמִשְׁחָתָה אֹתוֹ לְקִדְּשׁוֹ:

לו ותורא דחטתא תעביר ליומא, על כפוריא, ותדי על מדבחא, בכפורתא, עלוהי; ותרבי יתיה, לקדשותיה.

ט"א על הכפרים: בשביל הכפורים לכפר על המזבח מכל זרות ותיעוב ולפי שנאמר שבעת ימים תמלא ידם אין לי אלא דכר הבא בשבילם כגון האילים והלחם. אבל הבא בשביל המזבח כגון פר שהוא לחטוי המזבח לא שמענו לכך הוצרך מקרא זה. ומדרש ת"כ אומר כפרת המזבח הוצרכה שמה התנדב איש דכר גזול במלאכת המשכן והמזבח: וחטאת: ותרבי לשון מתנת דמים הנתונים באצבע קרוי חטוי: ומשחת אותו: בשמן המשחה וכל המשיחות כמין כ"ף יוניתי:

(לז) שִׁבְעַת יָמִים תִּכְפֹּר עַל־הַמִּזְבֵּחַ וְקִדַּשְׁתָּ אֹתוֹ וְהָיָה הַמִּזְבֵּחַ קָדֹשׁ קִדְּשִׁים כָּל־הַנֹּגֵעַ בּוּמִזְבֵּחַ יִקְדָּשׁ:

לז שבועא יומין, תכפר על מדבחא, ותקדיש, יתיה; ויהי מדבחא קדש קדשיו, כל דיקרב במדבחא יתקדש.

ט"א והיה המזבח קדש: ומה היא קדשתו כל הנוגע במזבח יקדש אפילו קרבן פסול שעלה עליו קדשו המזבח להכשירו שלא ירד מתוף שנאמר כל הנוגע וגו' יקדש שומע אני בין ראוי בין שאינו ראוי כגון דכר שלא היה פסולו בקדש כגון הרובע והנרבע ומוקצע ונוגד והטרפה וכיוצא בהן ת"ל וזה אשר תעשה הסמוך אחרי מה עולה ראוייה אף כל ראוייה שנראה לו כבר ונפסל משבא לעזרה כגון הלן והיוצא והטמא ושנשחט במחשבת חוץ לזמנו וחוץ למקומו וכיוצא בהן: